INSTITUTET MOT MUTOR

MUTBROTTSDOMAR I SVERIGE 2021

IMM:S RÄTTSFALLSSAMLING
SEKTOR FÖR SEKTOR

OM INSTITUTET MOT MUTOR

Institutet Mot Mutor (IMM) skapar tilltro i samhället genom att motverka korruption och underlätta för samhällets aktörer att göra rätt. IMM är en ideell näringslivsorganisation som har funnits sedan 1923.

Tyngdpunkten i verksamheten ligger på att informera företag, näringslivets organisationer, myndigheter och massmedier om vad korruption är, hur den tar sig uttryck och hur den kan motverkas.

En grundläggande del i IMM:s arbete är att arbeta med självreglering som ett verktyg för att bekämpa korruption i samhället. IMM förvaltar självregleringen Kod mot korruption i näringslivet (Näringslivskoden). Koden fyller ut och förtydligar straffbestämmelserna om mutbrott samt ger stöd i det förebyggande arbetet mot korruption.

IMM:s huvudmän är Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Partnerorganisationer till IMM är Svensk Handel, Bankföreningen, Byggföretagen och Lif – de forskande läkemedelsföretagen. IMM har därutöver ett antal stödjande medlemmar.

OM RÄTTSFALLSSAMLINGEN

IMM har sedan 2010 löpande samlat in och sammanfattat rättsfall om mutbrott och publicerat dessa på sin hemsida. Sedan 2017 framställer IMM även en årlig rättsfallssamling för att ge en enkel och sammanfattande bild över samtliga svenska mutbrottsdomar.

Rättsfallssamlingen är indelad efter sektorer för att visa hur korruption kan se ut inom specifika branscher och för att underlätta för aktörer i näringslivet att bedöma de korruptionsrisker som kan uppstå.

Rättsfallssamlingen innehåller samlad statistik över bland annat inom vilka sektorer mål förekommer, hur många mål som rör myndighetsutövning och offentlig upphandling, brottsrubricering och i vilken utsträckning företagsbot har dömts ut. Vid instansfördelning har samtliga domar medräknats, oavsett om det rör sig om samma mål. Till domar räknas också strafföreläggande. I övrig statistik har uppdelningen istället utgått från antal mål. Vad gäller den typiske mutbrottslingen, den vanligaste mutan samt mutans värde avser statistiken enbart fällande domar. I två mål (Mobilfallet och Produktschefsfallet), där mutorna angetts i andra valutor, har summan omvandlats till svenska kronor enligt respektive valutakurs som gällde vid tidpunkten för brottet. Ett mål (Betalningsfallet) avser samma händelse som Sponsorfallet och i detta fall har summan därför enbart räknats en gång. I två mål (Fastighetschefsfallet och Rabattfallet) saknas angivet värde på mutan. Dessa värden har därför inte inkluderats i statistiken för mutans värde.

Angiven statistik är avrundad till närmaste heltal.

Vid angivande av friande dom har hänsyn enbart tagits till mutbrott, även om domen medfört ansvar för annan brottslighet. Detsamma gäller för angivande om dom vunnit laga kraft eller överklagats.

GÄLLANDE STRAFFBESTÄMMELSER

Bestämmelserna om mutbrott återfinns i brottsbalken 10 kap. 5a-e §§ och innebär i huvudsak följande:

1. En anställd eller en uppdragstagare får inte ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig belöning för utövningen av anställningen eller uppdraget (tagande av muta).

2. Det är inte tillåtet att åt en anställd eller en uppdragstagare lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig belöning för utövningen av anställningen eller uppdraget (givande av muta).

3. Det är inte tillåtet att ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för att påverka någon som utövar myndighet eller beslutar om offentlig upphandling eller att lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån till någon för att denne ska påverka beslutsfattaren vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling (handel med inflytande).

4. En näringsidkare måste vara försiktig med att lämna pengar eller andra tillgångar till sina ombud, agenter, samarbetspartners eller andra representanter så att medlen inte används till mutor (vårdslös finansiering av mutbrott).

Bestämmelserna i dess nuvarande lydelse trädde i kraft den 1 juli 2012. Vissa av domarna som ingår i rättsfallssamlingen avser mutbrott enligt dess tidigare lydelse. Detta har i så fall angetts i referatet.

PÅFÖLJDER

Straffet för tagande av muta respektive givande av muta är böter eller fängelse i högst två år. Om brottet bedöms som grovt är straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Straffet för handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott är böter eller fängelse i högst två år.

Om det inte är uppenbart oskäligt kan också domstolen förklara utbyte av mutbrott förverkat.

Den som har grovt åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamheten och därvid har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa, ska meddelas näringsförbud, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt.

Har mutbrottet begåtts i utövningen av näringsverksamhet kan näringsidkaren åläggas företagsbot. För att domstolen ska döma ut företagsbot krävs det att näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga mutbrottet eller att brottet har begåtts av en person i ledande ställning eller av en person som har haft ett särskilt kontrollansvar i verksamheten. Detta gäller dock inte om brottsligheten varit riktad mot näringsidkaren.

2021 STATISTIK

ANTAL MÅL
30 st

INSTANS

TINGSRÄTT	HOVRÄTT	HÖGSTA DOMSTOLEN
25 (76%)	6 (18%)	0 (0%)

I instansfördelningen har samtliga domar medräknats. Antalet domar år 2021 uppgick till 33 st.
2 domar (6%) avser strafföreläggande utfärdat av Åklagarmyndigheten.

SITUATION
umgänge mellan

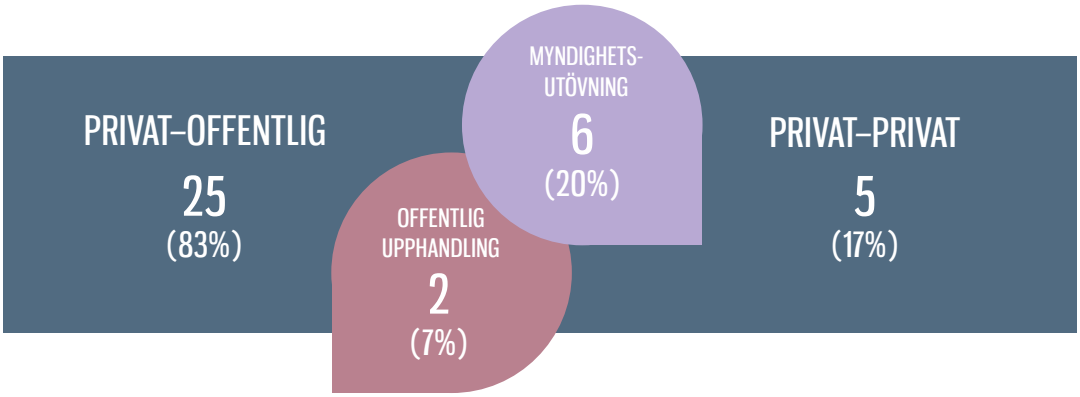

SEKTORER

- 37% DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION, 11 ST
- 13% AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN, 4 ST
- 13% TRANSPORT OCH FORDON, 4 ST
- 10% HANDEL OCH TJÄNSTER, 3 ST
- 10% ORDNINGSMAKT, 3 ST
- 7% SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET, 2 ST
- 3% BYGG OCH ANLÄGGNING, 1 ST
- 3% FINANSIELL VERKSAMHET, 1 ST
- 3% VÅRD OCH OMSORG, 1 ST

ANTAL ÅTALADE PERSONER (61 st)

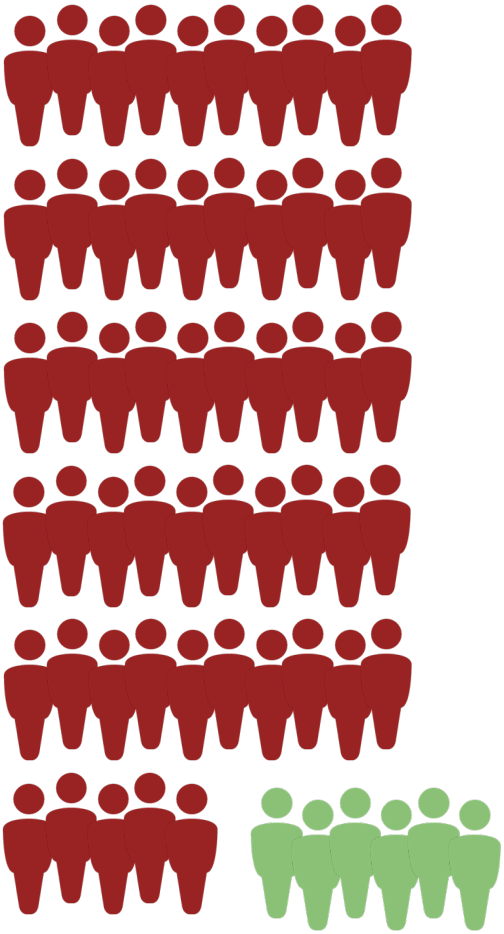

DÖMDA
55 st
(90%)

FRIADE
6 st
(10%)

PÅFÖLJD

DAGSBÖTER
32 st
(58%)

SKYDDSTILLSYN
1 st
(2%)

VILLKORLIG DOM
10 st
(18%)

FÄNGELSE
12 st
(22%)

FÖRETAGSBOT 4 st (13%)

GEOGRAFISK FÖRDELNING

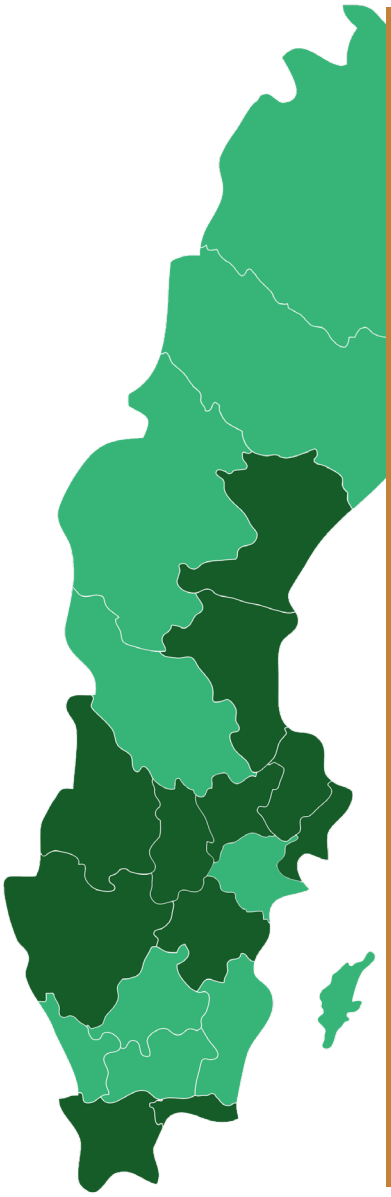

STOCKHOLMS LÄN
13 st 43%

VÄSTRA GÖTALANDS LÄN
4 st 13%

GÄVLEBORGS LÄN
2 st 7%

VÄSTERNORRLANDS LÄN
2 st 7%

ÖREBRO LÄN
2 st 7%

ÖSTERGÖTLANDS LÄN
2 st 7%

BLEKINGE LÄN
1 st 3%

SKÅNE LÄN
1 st 3%

UPPSALA LÄN
1 st 3%

VÄRMLANDS LÄN
1 st 3%

VÄSTMANLANDS LÄN
1 st 3%

MUTBELOPP

HÖGSTA BELOPP:
50 765 000 kr

LÄGSTA BELOPP:
500 kr

MEDIANBELOPP:
8 000 kr

SAMLAT VÄRDE: 117 289 457 kr

BROTTSRUBRICERING

MEDHJÄLP
– 1 st –
varav grovt 1 st

GIVANDE AV MUTA
– 22 st –
varav grovt 9 st

TAGANDE AV MUTA
– 39 st –
varav grovt 8 st

HANDEL MED INFLYTANDE
– 0 st –

VÅRDSLÖS FINANSIERING AV MUTBROTT
– 0 st –

DEN TYPISKE MUTBROTTSLINGEN 2021

MAN (95%)
45 ÅR

Givaren av mutan arbetar oftast inom
PRIVAT SEKTOR

Tagaren av mutan arbetar oftast inom
OFFENTLIG SEKTOR

DEN VANLIGASTE MUTAN

1. Pengar
2. Presentkort
3. Sakgåva
4. Nöjesresa

JÄMFÖRELSE 2020–2021

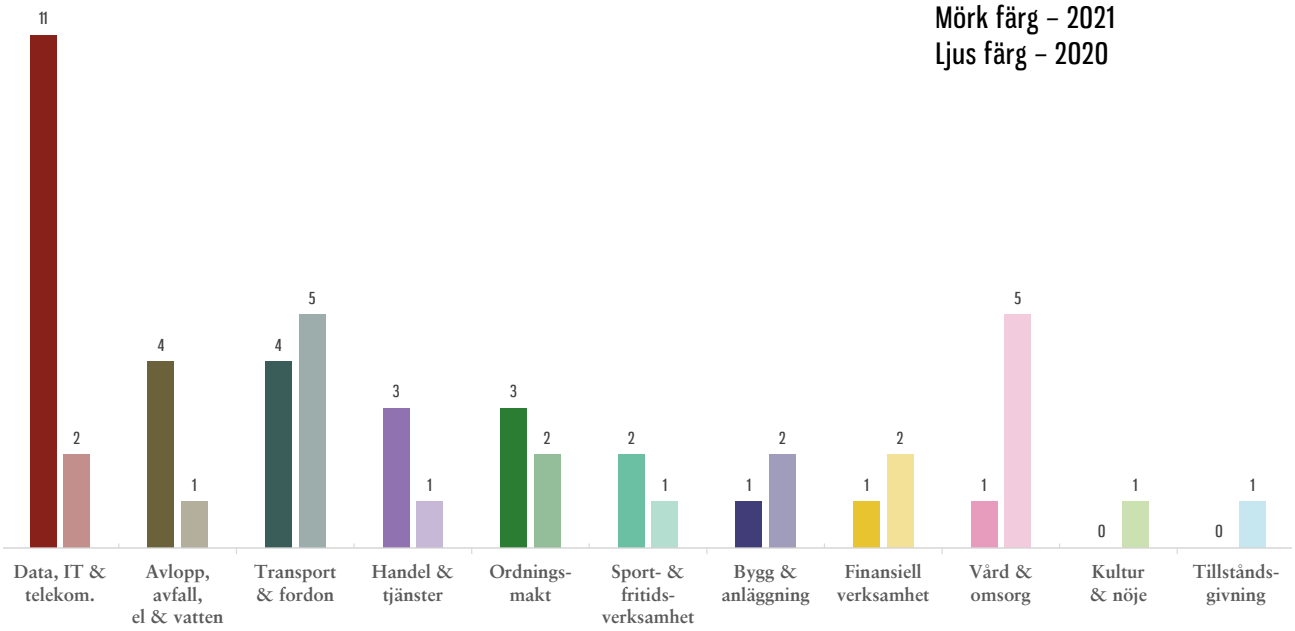

Under 2021 avser flest mål sektorn data, IT och telekommunikation med hela elva mål. Därefter följer avlopp, avfall, el och vatten, som ökar med tre mål, samt transport och fordon, som minskar med ett mål. Störst minskning har skett i vård och omsorg, som minskar med fyra mål. Till skillnad från 2020 förekommer inga mål inom sektorerna kultur och nöje samt tillståndsgivning.

I år utdömdes flera företagsböter som översteg en miljon kr. De högsta var två företagsböter om **5 miljoner kr** vardera.

Under 2021 åtalades **61 st** personer för mutbrott, vilket är det högsta antalet under fem år. **9 av 10** av dessa dömdes för mutbrottet.

Det samlade värdet på mutbelopp har ökat med **605 procent** sedan 2020 - från cirka 16,6 miljoner kr till drygt 117 miljoner kr i år.

PRIVAT–PRIVAT
17%
(17%)

PRIVAT–OFFENTLIG
83%
(83%)

I likhet med 2020 avsåg de flesta målen år 2021 mutbrott i relationen privat-offentlig. Det speglar den vanligaste relationen där en person från privat sektor ger en förmån till en person i offentlig sektor, eller att den senare begär en förmån.

TRENDER FEMÅRSPERIOD 2017-2021

SEKTORER

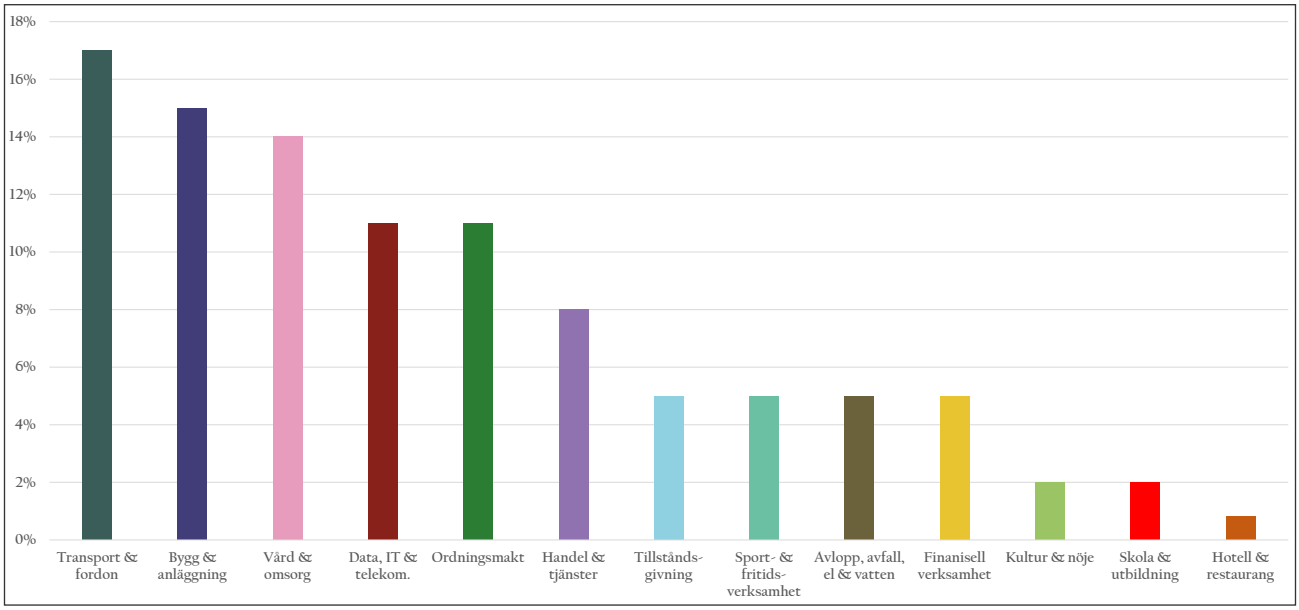

Den sektor som under de senaste fem åren har haft procentuellt högst andel mål är transport och fordon (17%). Därefter följer bygg och anläggning (15%) och vård och omsorg (14%). Tillsammans står de tre sektorerna för nästan hälften av samtliga mål (46%). Lägst andel har hotell och restaurang med endast ett mål (1%).

BROTTSRUBRICERING

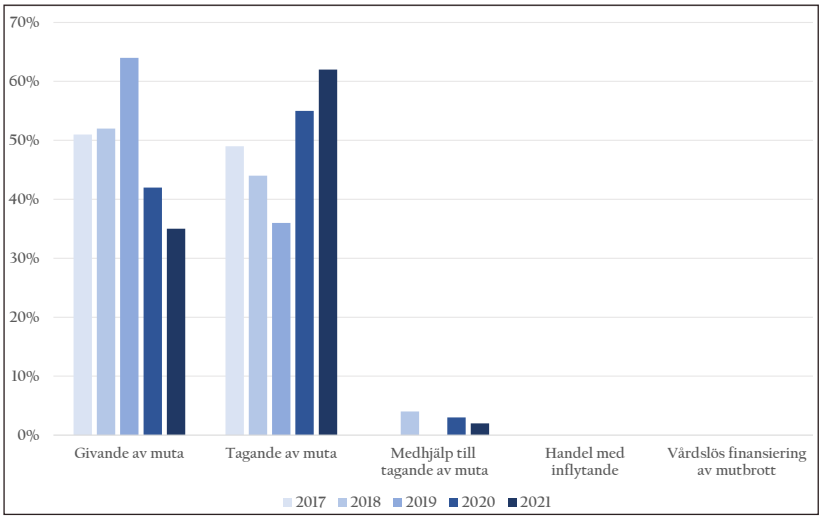

Trots att andelen brottsrubriceringar för givande av muta och tagande av muta skiftat genom åren, har de över en femårsperiod rubricerats nästan lika ofta (48% resp. 50%). Endast 2% har avsett medhjälp till tagande av muta.

Sedan de nya mutbrottsbestämmelserna handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott trädde i kraft 2012 har **ingen** dom meddelats för dessa.

DEN VANLIGASTE MUTAN

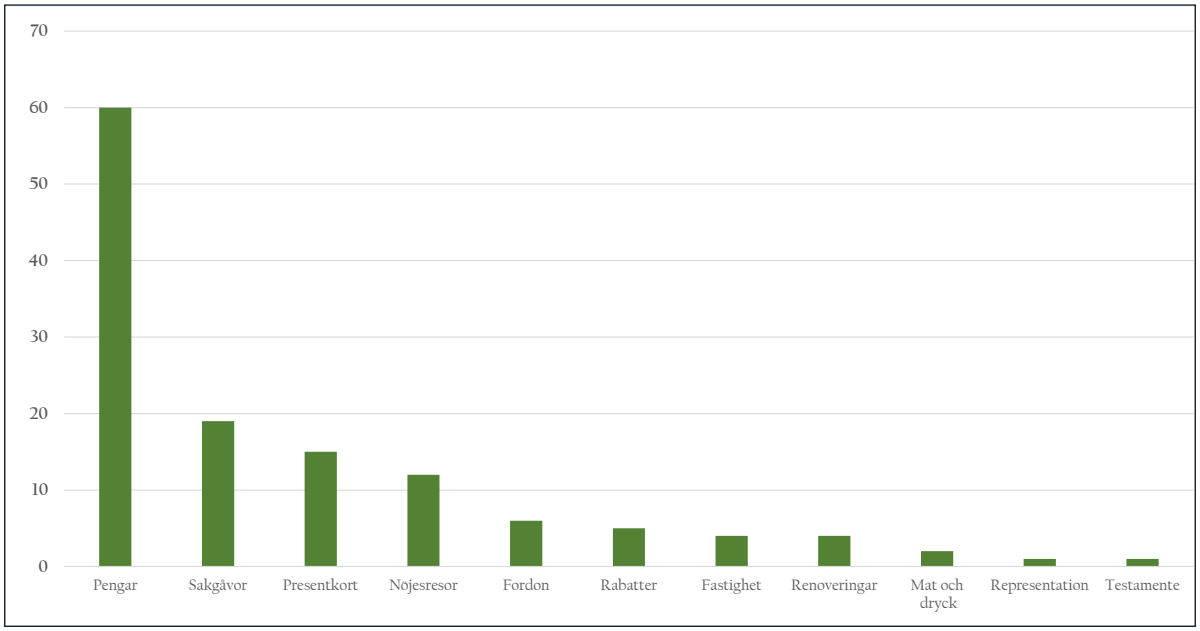

Under 2018-2021 har 129 mutor förekommit i mutbrottsmålen. Nästan hälften av dessa har rört sig om pengar (60 st). Därefter följer sakgåvor (19 st), presentkort (15 st) och nöjesresor (12 st). Lägst antal rör representation och testamente (1 st vardera).

DEN TYPISKE MUTBROTTSLINGEN

Den typiske mutbrottslingen har de senaste fyra åren varit en man, mellan 45-52 år gammal.

Givaren arbetar vanligen i privat sektor, medan tagaren arbetar inom offentlig sektor.

Lägst andel män dömdes under år 2020 (69%), och högst andel män år 2021 (95%).

MUTBELOPP

De senaste tre åren har det totala värdet för mutor skiftat avsevärt. 2019 uppgick det till knappt 4,9 miljoner kr, 2020 drygt 16,6 miljoner kr och under 2021 närmare 117 miljoner kr.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING
– Årets domar sektor för sektor

DATA, IT OCH TELEKOMMUNIKATION
FORTBILDNINGSFALLET 1
INTEGRITETSFALLET 2
IT-KURSFALLET 3
KOMPETENSUTVECKLINGSFALLET 4
KURSFALLET 5
LABBKURSFALLET 6
LABBTILLBEHÖRSFALLET 7
PC-FALLET 8
PRESIDENTDOTTERFALLET 9
SPELKONSOLFALLET 12
SURFPLATTEFALLET 13

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN
BETALNINGSFALLET 14
ELBOLAGSFALLET 15
FAKTURAFALLET 18
SPONSORFALLET 19

TRANSPORT OCH FORDON
JÄRNVÄGSFALLET 20
KÖRKORTSFALLET 22
SEDELBUNTSFALLET 23
STÄDFALLET 24

HANDEL OCH TJÄNSTER
NÖJESRESEFALLET 25
PRODUKTCHEFSFALLET 28
UTLANDSRESEFALLET 29

ORDNINGSMAKT
MOBILFALLET 30
RABATTFALLET 31
TÅRTFALLET 32

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET
BETTINGFALLET 33
FOTBOLLSTRÄNARFALLET 35

BYGG OCH ANLÄGGNING
FASTIGHETSCHEFSFALLET 36

FINANSIELL VERKSAMHET
AKTIEKÖPSFALLET 39

VÅRD OCH OMSORG
KOMPISFALLET 41

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
50 st

LAGA KRAFT

FORTBILDNINGSFALLET

Statligt anställd tog emot presentkort vid utbildning

Åklagarmyndigheten, strafföreläggande 2021-01-29, i ärende AM-117769-17-38

En person tog inom ramen för sin anställning på en statlig myndighet emot ett presentkort av ett externt utbildningsbolag i samband med att denne skulle gå en kurs som bolaget tillhandahöll. Den otillbörliga förmånen, i form av presentkortet, hade ett värde av 3 000 kr. Åklagarmyndigheten utfärdade ett strafföreläggande och bestämde påföljden till 50 dagsböter. Även värdet av presentkortet förklarades som förverkat utbyte av brott.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
30 st

LAGA KRAFT

INTEGRITETSFALLET

Myndighetsanställd tog emot ett presentkort i samband med extern kurs

Attunda tingsrätt, dom 2021-10-05 i mål nr B 467-21

I samband med anmälan till en extern utbildning som tillhandahölls av ett teknikföretag tog en myndighetsanställd emot ett presentkort till ett värde av 5 000 kr. Företaget fakturerade sedan myndigheten för både kursen och presentkortet.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att presentkortet utgjorde en förmån samt att den hade ett samband med den myndighetsanställdes anställning.

I fråga om förmånen varit otillbörlig framhöll tingsrätten att kriminaliseringen avser skydda den offentliga förvaltningens integritet när förmåner lämnas till offentliganställda. I detta fall talade presentkortets värde samt att den åtalade var anställd vid en myndighet för att förmånen skulle bedömas som otillbörlig.

Att kulturen på myndigheten varit sådan att förmåner från teknikföretaget i samband med kurserna accepterades, att rutinerna kring mutor kan ha varit bristfälliga samt att den anställda varit öppen med sin chef om presentkortet talade enligt tingsrätten i viss mån emot att förmånen skulle vara otillbörlig. Tingsrätten betonade dock att omständigheten att en chef ger sitt samtycke inte är ansvarsbefriande. Förmånen har enligt tingsrättens bedömning kunnat påverka den anställdas beteende på så sätt att denne även fortsättningsvis väljer kurser från samma företag.

Den anställda dömdes för tagande av muta. Påföljden bestämdes till 30 dagsböter med hänsyn till att det förflutit en lång tid sedan brottet begicks.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

IT-KURSFALLET

Myndighetsanställda tog emot spelkonsol och presentkort vid extern IT-kurs

Sundsvalls tingsrätt, dom 2021-10-04 i mål nr B 2242-20

Tre myndighetsanställda gick inom ramen för sin anställning olika IT-kurser som erbjöds av ett utbildningsföretag. De anställda fick i samband med kursanmälan välja ett labbtillbehör som de fick hem till sina respektive hemadresser. Företaget fakturerade myndigheten för kurserna och labbtillbehören. En av de anställda gick tre kurser via företaget och tog emot ett labbtillbehör vid varje kurstillfälle. Den anställda tog vid ett tillfälle emot ett spel till ett värde av cirka 4 000 kr samt vid två tillfällen ett presentkort till ett värde av 3 000 kr vardera. De två andra anställda tog vid ett kurstillfälle emot varsitt presentkort till ett värde av 3 000 kr.

I fråga om otillbörlighetskravet framhöll tingsrätten inledningsvis bland annat att ***enbart föreställningen om att det allmännas verksamhet kan påverkas av mutor kan ha en demoraliserande effekt och rubba förtroendet för den verksamhet myndigheten bedriver***. Vidare framhöll tingsrätten att ju tydligare privat anknytning förmånen har, desto mer konkret blir risken för att förmånen kan påverka mottagaren till att gynna givaren.

Tingsrätten konstaterade att de åtalade var anställda hos myndigheten vid tidpunkten för kurserna och därmed fanns ett tjänstesamband. Tingsrätten anförde även att labbtillbehören utgjorde förmåner av relativt höga värden. Vidare ansåg tingsrätten att det fanns en risk för att de anställda även i fortsättningen skulle kunna välja kurser från det specifika utbildningsföretaget. Mot denna bakgrund bedömde tingsrätten att förmånerna var otillbörliga och samtliga dömdes för tagande av muta.

Påföljden för den anställda som tog emot tillbehör vid tre tillfällen bestämdes till 60 dagsböter medan påföljden för de två andra anställda bestämdes till 40 dagsböter. Tingsrätten beslutade även värdet av förmånerna som förverkat utbyte av brott.

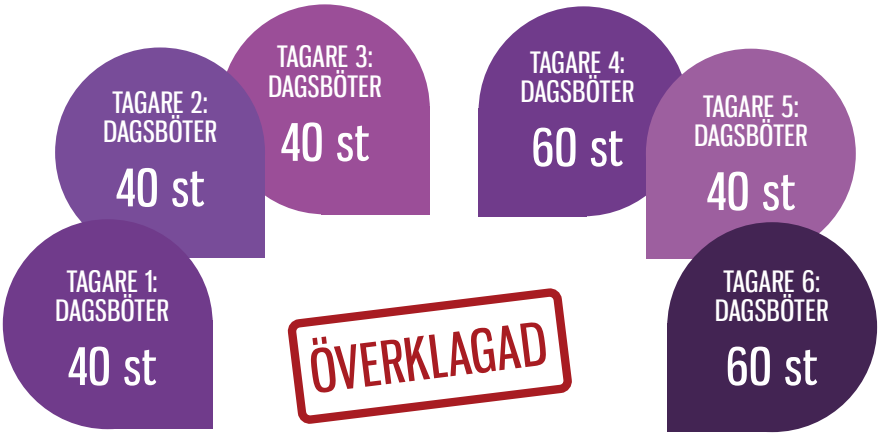

KOMPETENSUTVECKLINGSFALLET

Myndighetsanställda tog emot presentkort och teknikprylar vid extern utbildning

Stockholms tingsrätt, dom 2021-06-15 i mål nr B 6308-18

Sex myndighetsanställda erbjöds att välja en förmån i form av ett tillbehör i samband med anmälan till en IT-utbildning via ett teknikföretag. Tre anställda valde presentkort till ett värde av 3 000 kr och en anställd valde en spelkonsol med tillhörande tv-spel till ett samlat värde av cirka 4 600 kr. Två anställda valde, vid två tillfällen, presentkort varav ett uppgick till ett värde av 3 000 kr och det andra 5 000 kr. Myndigheten fakturerades sedan för utbildningarna och tillbehören.

Tingsrätten inledde med att konstatera att förmånerna var kopplade till de myndighetsanställdas anställningar eftersom de gått utbildningarna inom ramen för respektive tjänst och då arbetsgivaren betalat för utbildningarna.

Omständigheten att de anställda inte varit införstådda med vad deras handlande inneburit bedömdes inte kunna medföra ansvarsfrihet. Detta trots bristande rutiner och möjligen accepterande attityd som kan ha förekommit hos myndigheten. Tingsrätten framhöll att ***straffbestämmelsen inte bara ska skydda huvudmannens intresse av lojal tjänsteutövning utan också allmänheten mot korruptionens skadeverkningar.***

I fråga om bedömningen av otillbörlighet konstaterade tingsrätten att ***när förmåner lämnas till offentligt anställda är det den offentliga förvaltningens integritet som kriminaliseringen avser att skydda.*** Tingsrätten menade att ***givandet av samtliga förmåner hade inneburit en konkret risk för påverkan att även i fortsättningen välja kurser från den specifika kursarrangören.*** Vidare har förmånerna inte varit av ringa värde, inte haft någon verksamhetsanknytning samt givits till offentliganställda. Tingsrätten bedömde att samtliga förmåner var otillbörliga.

De sex myndighetsanställda dömdes för tagande av muta, varav två anställda för tagande av muta vid två tillfällen. Påföljden bestämdes avseende fyra anställda till 40 dagsböter och avseende två anställda till 60 dagsböter. För tre av de anställda förklarades även värdet av förmånerna som förverkat utbyte av brott.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

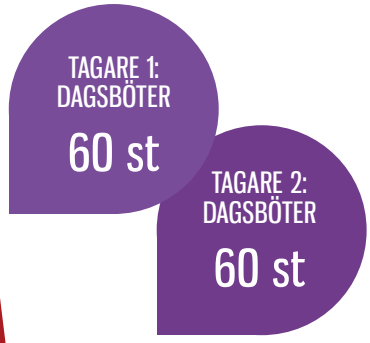

KURSFALLET

Myndighetsanställda tog emot teknikprylar i samband med IT-kurser

Gävle tingsrätt, dom 2021-05-25 i mål nr B 2515-20

Två myndighetsanställda erbjöds att välja mellan olika labbtillbehör i samband med IT-kurser som tillhandahölls av ett externt teknikföretag. Den ena tog emot två presentkort till ett värde av 3 000 kr vardera. Den andra tog emot en mobiltelefon och en surfplatta till ett värde av cirka 5 900 kr respektive 4 400 kr. Kurserna och tillbehören betalades av myndigheten.

Tingsrätten konstaterade att samtliga förmåner var av ett sådant högt värde att de objektivt sett måste anses ha varit ägnade att förmå arbetstagaren att välja teknikföretagets kurser. Huruvida de myndighetsanställda skulle ha valt att gå kurserna även utan erbjudandet om förmånerna bedömdes alltså inte vara avgörande.

De myndighetsanställda har efter kursen tagit emot tillbehören på sina respektive hemadresser utan att meddela myndigheten och därmed haft möjlighet att använda dem privat. Tingsrätten bedömde därför att förmånerna varit otillbörliga. Då det funnits en uppenbar koppling mellan förmånerna och deras anställning på myndigheten måste dessa anses ha tagits emot inom ramen för utövningen av denna. De anställda dömdes för tagande av muta och påföljden bestämdes till 60 dagsböter vardera. Värdet av förmånerna förklarades som förverkat utbyte av brott.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
40 st

LAGA KRAFT

LABBKURSFALLET

Drifttekniker tog emot en mobiltelefon vid kursdeltagande

Södertälje tingsrätt, dom 2021-01-26 i mål nr B 2754-20

I samband med anmälan till en extern utbildning som tillhandahölls av ett teknikföretag tog en drifttekniker, vid en rättsvårdande myndighet, emot en mobiltelefon till ett värde av cirka 7 000 kr. Myndigheten fakturerades sedan för utbildningen och mobiltelefonen.

I fråga om förmånens otillbörlighet beaktade tingsrätten, förutom värdet av förmånen, att driftteknikern arbetade inom en rättsvårdande myndighet där integriteten är särskilt skyddsvärd. Även om driftteknikern inte utövade myndighet menade tingsrätten att denne i egenskap av anställd på myndigheten bör vara särskilt försiktig vid mottagande av förmåner.

Tingsrätten framhöll även att mobiltelefonen var en förmån av privat slag och att den saknade tydlig verksamhetsanknytning. Det bedömdes även finnas en konkret risk för att driftteknikern fortsättningsvis skulle välja kurser arrangerade av det specifika teknikföretaget.

Driftteknikern dömdes för tagande av muta. Mot bakgrund av att drygt fyra år förflutit sedan brottet begåtts bestämdes påföljden till 40 dagsböter.

Då driftteknikern lämnat in mobiltelefonen till arbetsgivaren vid avslutad anställning förklarades enbart hälften av mobilens värde som förverkat utbyte av brott.

LABBTILLBEHÖRSFALLET

Myndighetsanställda tog emot förmåner från externt utbildningsföretag

Norrköpings tingsrätt, dom 2021-04-28 i mål nr B 3126–20

I samband med anmälan till en utbildning tog fyra myndighetsanställda emot presentkort av ett utbildningsföretag. En av de anställda tog emot ett presentkort vid tre utbildningstillfällen och de övriga vid ett tillfälle. Värdet av presentkorten varierade mellan 2 000 kr och 5 000 kr. Myndigheten fakturerades för både utbildningarna och presentkorten.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att samtycke från arbetsgivaren inte kan medföra att anställda inom offentlig sektor i god tro kan ta emot gåvor. Tingsrätten framhöll även att straffbestämmelsen avser skydda både huvudmannens intresse av lojal tjänsteutövning och allmänheten mot korruptionens skadeverkningar.

I fråga om förmånens otillbörlighet beaktade tingsrätten, förutom värdet, även påverkansgraden på de anställdas utövning av tjänst. Tingsrätten konstaterade att samtliga anställda haft möjlighet att påverka beslutet om att delta i kurserna som tillhandahölls av det specifika företaget och att erbjudandet om gåva utgjort en viss lockelse att anmäla sig till kursen. Detta innebar enligt tingsrätten att alla fyra haft möjlighet att gynna givaren.

Tingsrätten dömde samtliga för tagande av muta. Påföljden för tre av de anställda bestämdes till 40 dagsböter. För den anställda som dömdes för mutbrott i tre fall bestämdes påföljden till 90 dagsböter. Värdet av presentkorten förklarades även som förverkat utbyte av brott.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

PC-FALLET

Myndighetsanställda tog emot en PC-dator och Ipad i samband med en IT-kurs

Örebro tingsrätt, dom 2021-06-16 i mål nr B 4740-20

I samband med kursanmälan till en extern utbildning tog två myndighetsanställda emot labbtillbehör. Den ena myndighetsanställda valde en Ipad och den andra en PC-dator.

Tingsrätten inledde med att konstatera att Ipaden och datorn utgjorde otillbörliga förmåner. Huruvida tillbehören vid något tillfälle använts i ett jobbrelaterat sammanhang saknade betydelse. Tingsrätten konstaterade vidare att ***omständigheten att de anställda skulle ha fått arbetsgivarens godkännande att delta i kursen inte kunde resultera i att förmånen bedömdes som tillbörlig.*** Förmånerna togs emot för utövningen av de åtalades anställning och därmed fanns ett tjänstesamband.

De anställda dömdes för tagande av muta och påföljden bestämdes till 40 respektive 80 dagsböter.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

PRESIDENTDOTTERFALLET

Betalningar till presidentdotter i samband med etablering i landet

Svea hovrätt, dom 2021-02-04 i mål nr B 2892-19
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, dom 2019-02-15 i mål nr B 12203-17

Ett svenskt telekombolag ville expandera sin verksamhet i Eurasien till Uzbekistan. För genomförande av detta förvärvades ett bolag som tillhandahöll telekomtjänster på den uzbekiska marknaden genom ett dotterbolag. Telekombolaget bildade också ett lokalt uzbekiskt dotterbolag. För genomförandet av etableringen i Uzbekistan anlitade telekombolaget en lokal partner, som bland annat skulle assistera och tillhandahålla konsulttjänster. En sedvanlig due diligence gjordes av den lokala partnern, där det framkom att en person med nära kopplingar till presidentdottern stod bakom bolaget och det fanns också misstankar om att den som faktiskt stod bakom den lokala partnern var presidentdottern själv.

Inom ramen för partnerskapet med den lokala partnern ingicks ett antal avtal och det gjordes också betalningar till främst partnerbolaget med mer än 200 miljoner dollar från telekombolagets dotterbolag. Enligt åklagaren var anledningen till dessa betalningar bland annat att dotterbolaget skulle få marknadstillgång, inkluderat nödvändiga tillstånd och tilldelning av frekvenser.

Åtal väcktes för grov bestickning (motsvarande grovt givande av muta) mot telekombolagets dåvarande vd, den hos telekombolaget projektansvarige för etableringen samt en jurist vid telekombolaget som varit delaktig i upprättande av avtal kopplade till etableringen och transaktionerna med den lokala partnern. Åklagaren yrkade också på att domstolen skulle förklara ett belopp om drygt 200 miljoner dollar som förverkat utbyte av brott.

Åklagaren framförde att betalningarna enligt avtalen med den lokala partnern i första hand var att ses som betalningar till presidentdottern. Det anfördes att presidentdottern skulle betraktas som arbetstagare i den uzbekiska staten eller innehavare av visst uppdrag och därmed vara en mutbar person. I andra hand menade åklagaren att betalningarna skulle ses som betalningar till tjänstemän vid den uzbekiska telekommyndigheten för att komma presidentdottern till del. I tredje hand gjorde åklagaren gällande att betalningarna lämnats till vd:n för ett uzbekiskt telekombolag för att komma presidentdottern tillhanda.

(FORTS. PRESIDENTDOTTERFALLET)

Eftersom de aktuella betalningarna ägde rum mellan åren 2007 och 2010 prövades målet enligt den tidigare mutbrottslagstiftningens lydelse.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten instämde i åklagarens beskrivning av händelseförloppet och konstaterade också inledningsvis att det genom bevisningen var styrkt att presidentdottern var den slutliga förmånstagaren till de betalningar som dotterbolaget gjort.

Tingsrätten fastslog att en förutsättning för att mutbrottslagstiftningen ska bli tillämplig är att påstådda mottagare är mutbara, det vill säga att de omfattas av den kategori av mutbara personer som gällde enligt dåvarande lagstiftning.

Enligt tingsrätten hade åklagaren inte redovisat vilken befattning eller ställning som presidentdottern haft eller var presidentdottern tjänstgjort. Åklagaren hade enbart i svepande ordalag angett att relevant ställning antingen förelegat grundat på förtroende från presidenten eller grundat på att presidentdottern själv tagit sig rätten att utöva makt. Enligt tingsrätten gav dock bevisningen inte stöd för att presidentdottern haft en offentlig anställning eller uppdrag i en förtroendeställning inom telekomsektorn.

Tingsrätten konstaterade vidare att i den mån presidentdottern haft formella befattningar som anställd eller uppdragstagare så saknades tjänstesamband mellan dessa och förmånerna som prövades i målet. Detta eftersom koppling saknades till telekomsektorn. Sammantaget ansågs presidentdottern inte vara en mutbar person i lagens bemärkelse.

I fråga om åklagarens påståenden om att betalningarna lämnats till andra (tjänstemän vid den uzbekiska telekommyndigheten alternativt vd:n för ett uzbekiskt telekombolag) konstaterade tingsrätten att en förutsättning är att det måste finnas en koppling mellan mottagaren av förmånen och den slutliga mottagaren så att förmånen kan sägas ha gynnat den senare. Enligt tingsrätten saknades utredning i målet som visade på sådan gynnande koppling.

(FORTS. PRESIDENTDOTTERFALLET)

Sammanfattningsvis frikände tingsrätten samtliga åtalade då de objektiva kriterierna för att döma till mutbrott i fråga om personkrets, tjänstesamband och ”annan” som mottagare inte bedömdes uppfyllda. Eftersom någon brottslig gärning inte hade begåtts fanns heller inte förutsättningar att bifalla åklagarens yrkande om förverkande hos telekombolaget.

Hovrättens bedömning

Åklagaren överklagade domen och justerade åtalet genom att i andra hand yrka att även den dåvarande uzbekiske presidenten, genom sin dotter, varit mottagare av mutor.

Hovrätten ansåg att det handlingsförlopp avseende transaktioner i fråga om avtal och därmed betalningar till konton tillhörande det lokala partnerbolaget objektivt sett var utrett, liksom att detta bolag haft koppling till den dåvarande presidentdottern.

Hovrätten fann, i likhet med tingsrätten, att det inte var bevisat att presidentdottern haft någon befattning eller något uppdrag med koppling till telekomsektorn. Hovrätten ansåg heller inte att det var klarlagt att det funnits en nödvändig koppling mellan presidentdottern och vissa andra personer eller att någon annan erbjudits betalningar.

Vad avsåg andrahandsyrkandet konstaterade hovrätten visserligen att den dåvarande uzbekiske presidenten ingått i den krets som kan mutas enligt lagen och att det vidare genom släktskapet mellan presidenten och presidentdottern funnits en sådan koppling att en betalning till en av dem också kommit den andre till godo i någon form. Däremot ansåg hovrätten inte att det fanns något stöd i utredningen för att betalningarna till det lokala partnerbolaget avsett presidentens tjänsteutövning eller att denne erbjudits förmånen och accepterat erbjudandet.

Sammanfattningsvis fann hovrätten att de objektiva rekvisiten som krävs för att dömas för bestickningsbrott, såsom personkrets, tjänstesamband och ”annan” som mottagare, inte hade bevisats av åklagaren. Hovrätten prövade därför inte om transaktionerna innehållit förmåner samt om de i så fall varit otillbörliga och inte heller frågan om uppsåt. Samtliga åtalade frikändes därför även i hovrätten från åtalen för grov bestickning (grovt givande av muta).

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

VILLKORLIG DOM

LAGA KRAFT

SPELKONSOLFALLET

Kommunanställd tog emot spelkonsol i samband med en extern utbildning

Ångermanlands tingsrätt, dom 2021-10-15 i mål nr B 1663-20

I samband med anmälan till en IT-kurs hos ett externt utbildningsföretag tog en kommunanställd emot en spelkonsol med ett tillhörande tv-spel till ett värde av cirka 4 800 kr. När kursen avslutats skickades en faktura till kommunen som den anställda fick granska innan den skickades vidare till ansvarig chef för attestering.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att det fanns ett tydligt tjänstesamband. I fråga om förmånen varit otillbörlig framhöll tingsrätten att *”den relevanta frågan blir i vilken utsträckning som förmånen i det enskilda fallet kan antas påverka mottagarens beteende och skapa en konkret risk för att en tjänsteman i mottagarens position påverkas till att gynna givaren på osakliga grunder”*. Tingsrätten framhöll även att värdet av förmånen bör tas in vid helhetsbedömningen samt ifall mottagaren arbetar inom privat eller offentlig sektor.

Givandet av förmånen har enligt tingsrättens bedömning inneburit en konkret risk för att den anställda fortsättningsvis skulle välja kurser arrangerade av samma utbildningsföretag. Mot denna bakgrund ansåg tingsrätten att förmånen var otillbörlig och dömde därför den anställda för tagande av muta samt bedrägeri. Påföljden bestämdes till villkorlig dom. Värdet av spelkonsolen och tv-spelet förklarades även som förverkat utbyte av brott.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
50 st

LAGA KRAFT

SURFPLATTEFALLET

Regionanställd tog emot en Ipad i samband med extern utbildning

Örebro tingsrätt, dom 2021-06-03 i mål nr B 4766–20

En regionanställd erbjöds att välja ett labbtillbehör i samband med anmälan till en IT-utbildning som tillhandahölls av ett externt teknikföretag. Den anställda valde en Ipad till ett värde av cirka 5 600 kr. Ipaden levererades till den anställdas hemadress efter att utbildningen genomförts och regionen fakturerats för tillbehöret.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att kursdeltagarna i stället för labbtillbehör även erbjöds att få avdrag på priset för utbildningen. Den regionanställda hade vidare tagit emot Ipaden utan att ha fått sin arbetsgivares godkännande. Tingsrätten framhöll att Ipaden haft ett sådant högt värde att det objektivt sett utgjorde en otillbörlig förmån för den anställda. Eftersom den anställda genomgått utbildningen inom ramen för sin tjänst samt då arbetsgivaren betalat för utbildningen bedömde tingsrätten att förmånen var kopplad till dennes anställning. Tingsrätten menade att den anställda handlat med insikt då denne varken valt reducerad kursavgift eller diskuterat erbjudandet med arbetsgivaren. Den anställda dömdes för tagande av muta.

Med hänsyn till den tid som förflutit sedan gärningen begicks bestämdes påföljden till 50 dagsböter. Värdet av Ipaden förklarades som förverkat utbyte av brott.

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
40 st

LAGA KRAFT

BETALNINGSFALLET

Betalningar till anställd vid kommunalt bolag

Åklagarmyndigheten, strafföreläggande 2021-08-25, i ärende AM-142870-19-1

En företrädare för tre leverantörsbolag har vid tre tillfällen gjort betalningar till en vd vid ett kommunalt bolag. Två av betalningarna uppgick till drygt 30 000 kr och en till 12 500 kr. Företrädaren har även vid ett tillfälle gett ett löfte om betalning till ett värde av cirka 30 000 kr till vd:n. Betalningarna bedömdes vara otillbörliga förmåner. Åklagarmyndigheten utfärdade därför ett strafföreläggande och bestämde påföljden till 40 dagsböter.

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

ELBOLAGSFALLET

Tilldelning av kontrakt inom telemarketing till överpris

Stockholms tingsrätt, dom 2021-12-01 i mål nr B 16880-20

En försäljningschef vid ett elbolag samt en konsult i dennes team ansvarade för outsourcing av elbolagets telemarketing mot externa partner. Försäljningschefen hade även ett eget bolag vid sidan av detta arbete (bolag A). Utöver bolaget konsulten arbetade genom (bolag B) var denne även faktisk företrädare för två andra bolag (bolag C och D) som levererade teleadresser till potentiella kunder till elbolaget.

Åklagaren menade att mutbrott hade begåtts i samband med köp av teleadresser. Enligt åklagaren fick försäljningschefen betalningar vid 16 tillfällen till ett värde av cirka 1,3 miljoner kr av konsultens bolag D, som avsett ersättning eller belöning för försäljningschefens godkännande av köp av teleadresser från konsultens bolag C. Försäljningschefen ska även ha godkänt fakturor som skickats från konsultens bolag till elbolaget.

Åklagaren menade även att försäljningschefen och konsulten begått ytterligare fyra fall av mutbrott. Detta genom att fyra andra telemarketingbolag mot betalning fått uppdrag hos elbolaget. Betalningarna från telemarketingbolagen till försäljningschefen och konsulten gick via bolag D. Beloppen beräknades uppgå till ett värde av cirka 1 miljon kr. Ett av telemarketingbolagen hade även gjort utbetalningar till bolag B. Vidare anförde åklagaren att en företrädare för ett av telemarketingbolagen gjort utbetalningar, via bolag D, till försäljningschefens respektive konsultens bolag.

Åklagaren menade även att försäljningschefens agerande, det vill säga att denne accepterat ett högre pris än nödvändigt när denne godkände köp av teleadresser samt medverkade till betalningen av dessa, skadat elbolaget.

Konsulten åtalades för grovt givande av muta (ett fall) och grovt tagande av muta (fyra fall). Försäljningschefen åtalades för grovt tagande av muta (fem fall). Företrädaren för ett av telemarketingbolagen som gjort utbetalningar åtalades även för givande av muta.

(FORTS. ELBOLAGSFALLET)

Tingsrättens bedömning

Teleadresserna

Tingsrätten konstaterade att ersättningen för teleadresserna som skulle levereras till elbolaget hade bestämts till ett så högt belopp att en mellanskillnad skulle kunna betalas ut till konsulten och försäljningschefen. Tingsrätten ansåg därför att det var uppenbart att elbolaget därigenom fått betala ett högre pris än som varit nödvändigt och därmed lidit skadat. Utbetalningar till försäljningschefen har avsett ersättning för att denne godkänt och påverkat elbolagets köp av teleadresser från konsultens bolag C.

Försäljningschefen bedömdes därför ha begärt en otillbörlig förmån för utövandet av sin anställning och dömdes därmed för ett fall av grovt tagande av muta. Konsulten bedömdes ha givit en otillbörlig förmån i form av ersättning till försäljningschefen och dömdes för ett fall av grovt givande av muta.

Telemarketinguppdrag

Tingsrätten konstaterade att försäljningschefen använt sig av samma betalningsupplägg avseende telemarketingbolagens uppdrag för elbolaget. Tingsrätten bedömde att försäljningschefen agerat otillbörligt och dömde denne till fyra fall av tagande av muta. På grund av att gärningarna innefattat missbruk av ansvarsfull ställning samt att brottsligheten genomförts systematiskt bedömdes brotten som grova.

Vad gäller konsultens ansvar framhöll tingsrätten att *en förutsättning för att konsulten ska dömas för tagande av muta är att det föreligger ett tjänstesamband mellan ersättningen och dennes uppdrag som konsult*. Vidare konstaterade tingsrätten även att *en mutåtgärd inte behöver omfattas av mottagarens formella behörighet. Mutansvaret ska nämligen främst skydda mot angrepp på funktion och inte mot angrepp på kompetens. Mutåtgärden kan alltså riktas mot till exempel personer med handläggande, beredande eller utredande uppgifter eller personer som sysslar med inköp eller försäljning*. Trots att konsultens uppdrag inte innefattat rätt att besluta rörande avtal med telemarketingbolagen har denne haft betydande inflytande över vilka telemarketingbolag

(FORTS. ELBOLAGSFALLET)

som skulle få möjlighet att teckna avtal med elbolaget och vilka villkor som skulle gälla. Enligt tingsrättens bedömning fanns därför ett tillräckligt tjänstesamband mellan konsultens uppdrag och den ersättning som betalades ut från telemarketingbolagen till bolag D. Ersättningarna ansågs vara otillbörliga då de utgjorde belöning till konsulten för tilldelning av telemarketinguppdragen. Konsulten dömdes därför för tre fall av grovt tagande av muta.

Vad gäller betalningen som ett av telemarketingbolagen gjort till konsultens bolag B ansåg tingsrätten att det saknades ett uppdragssamband. Detta då fakturering skett innan konsulten påbörjat uppdraget hos elbolaget eller förstått att ett sådant skulle komma. Att avtalet fortsatt löpa sedan konsulten fått och tillträtt uppdraget hos elbolaget förändrade inte bedömningen. Konsulten frikändes därför för grovt tagande av muta i denna del.

Utöver mutbrott dömdes försäljningschefen och konsulten även för annan brottslighet.

Företrädaren för ett av telemarketingbolagen dömdes för givande av muta. Detta då betalningarna som gjorts för att få telemarketinguppdrag hos elbolaget bedömdes vara otillbörliga.

Påföljden bestämdes till fängelse i tre år och åtta månader för försäljningschefen, fängelse i tre år och reseförbud för konsulten samt 50 dagsböter för företrädaren. Försäljningschefen och konsulten meddelades även näringsförbud i fem respektive sju år.

FAKTURAFALLET

Förmåner i utbyte mot attestering av oriktiga fakturor

Södertörns tingsrätt, dom 2021-12-09 i mål nr B 1644-19

En avdelningschef på ett installationsföretag startade ett bolag vid sidan av sitt arbete tillsammans med en kompanjon. Genom bolaget fakturerades installationsföretaget för olika varor och tjänster. Efter misstanke om oegentligheter tillsattes en extern utredning som visade att de varor och tjänster som företaget fakturerats för inte hade levererats till företaget. De varor och tjänster som bolaget tillhandahöll var heller inte i linje med det installationsföretaget normalt sätt behövde. Fakturorna attesterades dels av avdelningschefen, dels av en filialchef på installationsföretaget. Filialchefen tog även emot en båt till ett värde av cirka 245 000 kr samt ett terrängfordon till ett värde av knappt 94 000 kr. Fordonet betalades av bolaget medan båten betalades av filialchefen som därefter fick sina utlägg återbetalda av bolaget.

Filialchefen och avdelningschefens kompanjon åtalades för bland annat tagande respektive givande av muta. Utöver detta åtalades avdelningschefen, kompanjonen och filialchefen för grov trolöshet mot huvudman respektive medhjälp till brottet. Kompanjonen åtalades även för bokföringsbrott.

Gällande mutbrotten anförde tingsrätten att *ett väsentligt skyddsintresse för det privata näringslivet är lojalitetsplikten mot huvudmannen. Huvudmannen har ett intresse av att den anställde fullgör sina uppgifter utan ovidkommande hänsyn, vilket i sin tur gagnar intresset av fri och sund konkurrens*.

Tingsrätten konstaterade att filialchefen tagit emot en båt och ett terrängfordon av avdelningschefens kompanjon. Filialchefen hade även attesterat fakturor som bolaget skickat och därmed fanns ett samband mellan förmånerna och dennes tjänsteutövning. Enligt tingsrätten hade förmånerna ett betydande värde och var därmed otillbörliga. Kompanjonen dömdes för givande av muta och annan brottslighet till fängelse i ett år och två månader. Filialchefen dömdes för tagande av muta till villkorlig dom och 60 dagsböter, samt frikändes från övrig brottslighet. Bolaget ålades även betala en företagsbot på en miljon kr. Värdet av filialchefens förmåner förklarades som förverkat utbyte av brott.

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

SPONSORFALLET

Begäran om sponsring för barns tenniskarriär

Borås tingsrätt, dom 2021-12-14 i mål nr B 2919-20

En vd för ett kommunalt bolag skickade ut förfrågningar via sin arbetsmejl till bolag i syfte att få dessa att sponsra dennes barns satsning inom tennis. Tre bolag valde att bidra med sponsring. Två av bolagen hade avtal med och fakturerade det kommunala bolaget med stora belopp rörande fiberutbyggnad. Samtliga bolag hade samma ställföreträdare.

För att det ska föreligga tjänstesamband konstaterade tingsrätten att det ska finnas en koppling mellan förmånen och någon åtgärd som arbetstagaren haft möjlighet att utöva inflytande över. Vd:n har varit delaktig i beslut rörande frågor om fiberutbyggnad och även använt sig av sin arbetsmejl i kontakterna med bolagen. Förmånerna, i form av flera betalningar och krav om stora belopp, har därför enligt tingsrätten varit ägnade att påverka vd:n i dennes tjänsteutövning.

Vd:n dömdes för tagande av muta. Med beaktande av att vd:n förlorat sin anställning bestämdes påföljden till villkorlig dom.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT GIVANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

JÄRNVÄGSFALLET

Transportbolag gav förmåner för att vinna upphandling av tågräls

Stockholms tingsrätt, dom 2021-12-22 i mål nr B 9118-21

Ett svenskt transportbolag deltog som ett av tre bolag i ett konsortium i en upphandling för ett infrastrukturprojekt avseende tågräls i Azerbajdzjan 2013. Som en del i sammanslutningen valdes även ett lokalt bolag in då transportbolaget sökte en lokal samarbetspartner i landet för att utföra delar av arbetet i projektet. Konsortiet vann upphandlingen och ett avtal tecknades mellan dem och den azerbajdzjanska järnvägsmyndigheten.

Världsbanken, som beviljat finansiering till projektet, fattade misstankar om att upphandlingen inte hade gått rätt till. Banken menade att konsortiet hade fått konfidentiell information under upphandlingen samt att företrädare för transportbolaget misstänktes ha samarbetat med företrädare för järnvägsmyndigheten för att vinna upphandlingen. Detta resulterade bland annat i att direktören för det svenska transportbolaget åtalades för grovt mutbrott.

Enligt åklagaren uppfyllde det lokala bolaget inte de krav järnvägsmyndigheten hade ställt på leverantörerna i upphandlingen. Trots detta behöll transportbolaget dem som partner i konsortiet och avtalet som tecknades mellan dem innebar att det lokala bolaget skulle få 100 miljoner dollar som ersättning för sin del i projektet. Företrädaren för det lokala bolaget var även chef för järnvägsmyndighetens infrastrukturavdelning och hade således möjlighet att påverka upphandlingsprocessen. Åklagaren menade att företrädare för transportbolaget, inklusive direktören, visste att en förutsättning för att vinna upphandlingen var att ta in det lokala bolaget i konsortiet. Direktören hade godkänt och känt till under vilka förutsättningar som man skulle vinna upphandlingen. Den otillbörliga förmånen bestod enligt åklagaren av erbjudande om partnerskap i konsortiet med därtill följande möjligheter att ta del av intäkter till följd av ett kontrakt med järnvägsmyndigheten.

(FORTS. JÄRNVÄGSFALLET)

Då chefen var anställd hos järnvägsmyndigheten, det vill säga den upphandlade enheten, bedömde tingsrätten att förmånen haft ett samband med järnvägsmyndighetens verksamhet. Tingsrätten anförde därtill att ***ett samband även ska finnas mellan förmånen och någon åtgärd som arbetstagaren kunnat ha inflytande över, även om det inte behöver styrkas att förmånen syftat till, föranlett eller belönat någon viss åtgärd knuten till givaren***. Redan omständigheten att chefen var anställd vid avdelningen som direkt skulle beröras av upphandlingen innebar enligt tingsrätten att det fanns möjlighet för denne att utöva inflytande över upphandlingen. Tingsrätten ansåg därför att det fanns ett tjänstesamband.

Tingsrätten konstaterade att kontraktet med järnvägsmyndigheten, som uppgick till 340 miljoner dollar, var ett omfattande projekt som för det lokala bolaget innebar stora intäkter. Enligt tingsrätten innebar partnerskapet i konsortiet därför möjligheter till vinst för det lokala bolaget. Det ansågs därför visat att det varit fråga om en förmån som erbjudits och lämnats till det lokala bolagets företrädare tillika chefen för avdelningen. Efter en helhetsbedömning av omständigheterna bedömde tingsrätten däremot att det inte var fråga om en otillbörlig förmån. Detta då det saknades tillräcklig bevisning för att förmånen skulle anses som uppenbart otillbörlig. Det kunde heller inte uteslutas att andra aktörer i upphandlingen fått tillgång till samma information. Inte heller ansågs det vara bevisat att det varit fråga om en faktisk påverkan, att det lokala bolaget inte uppfyllde upphandlingsvillkoren eller att valet av partner skett på annat än affärsmässiga grunder.

Sammantaget ansåg tingsrätten att det inte var styrkt att förmånen objektivt sett har haft förutsättningar att påverka eller varit ägnad att påverka mottagarens tjänsteutövning. Direktören frikändes därmed för grovt givande av muta. En skiljaktig nämndeman anförde att direktören istället gjort sig skyldig till grovt medhjälp till mutbrott.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

DAGSBÖTER
80 st

LAGA KRAFT

KÖRKORTSFALLET

Erbjudande om pengar i samband med uppkörning för körkort

Norrköpings tingsrätt, dom 2021-06-11 i mål nr B 649–21

En person erbjöd efter en misslyckad uppkörning en sedelbunt till förarprövaren. Förarprövaren tog inte emot sedelbunten och berättade om händelsen för sin kollega samt skrev en incidentrapport.

Tingsrätten bedömde att förarprövarens beskrivning av händelsen varit detaljerad och självupplevd. Förarprövarens uppgifter bekräftades även av en kollega och incidentrapporten som upprättades av förarprövaren strax efter förarprovet. Den åtalades berättelse framstod enligt tingsrätten i stället som konstruerad och lämnades därför utan avseende.

Tingsrätten fann att den åtalade erbjudit förarprövaren en otillbörlig förmån i form av kontanter om minst 500 kr för förarprövarens anställning som provförrättare. Den åtalade dömdes för givande av muta. Gärningen bedömdes som allvarlig då den *syftade till att påverka en tjänsteman i dennes myndighetsutövning som inspektör och provförrättare samt då den syftat till att den åtalade därigenom skulle erhålla ett körkort utan tillräckligt goda kunskaper.* Påföljden bestämdes till 80 dagsböter.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

SEDELBUNTSFALLET

Givande av sedelbunt till trafikinspektör för att få ett körkort

Västmanlands tingsrätt, dom 2021-02-10 i mål nr B 2058-20

Efter att en person blivit underkänd under uppkörning erbjöd personen en sedelbunt till ett värde av 3 500 kr till förarprövaren. Förarprövaren avböjde erbjudandet och rapporterade händelsen.

Tingsrätten konstaterade att förarprövarens uppgifter hade ett mycket högt bevisvärde som fick ytterligare stöd av att det inträffade dokumenterats. Förarprövaren lämnade bland annat uppgifter om att sedelbunten visats upp först efter ett samtal, som utan problem förts på svenska, där personen erbjudit förarprövaren en sedelbunt. Utifrån detta fann tingsrätten det uteslutet att det inträffade berott på språkförbristning så som personen uppgett och denne dömdes för givande av muta. Påföljden bestämdes till villkorlig dom förenat med samhällstjänst.

FRIANDE DOM

LAGA KRAFT

STÄDFALLET

Anställd vid linjebussverksamhet påstods ha begärt pengar vid upphandling

Södertörns tingsrätt, dom 2021-06-14 i mål nr B 4036-20

En anställd vid en linjebussverksamhet som bland annat ansvarade för städningen ska, i samband med upphandling av städning av bussdepåer, ha frågat en vän om denne genom sitt städbolag ville lägga ett anbud på städuppdraget. Den anställda ska tidigare ha arbetat i vännens städbolag. Vännen lämnade inget anbud sedan denne på omvägar hört att uppdraget skulle ges till den tidigare entreprenören. Enligt ansvarig handläggare för upphandlingen ska vännen och den anställda haft kontakt under upphandlingen. Den anställda ska då ha berättat att denne kände till ett bolag som kunde ta städuppdraget och att de kunde få lite ”pengar under bordet”. Handläggaren hade inte beslutanderätt i upphandlingen utan lämnade förslag till beslut till ledningen.

Den anställda åtalades för givande av muta. Tingsrätten konstaterade inledningsvis att den anställda och ansvarig handläggare, med anledning av upphandlingen, hade kontakt med varandra. Domstolen konstaterade vidare att vännens städbolag i ett tidigt skede varit intresserade av att delta i anbudsgivningen samt att den anställda varit missnöjd med den entreprenör som ansvarade för städningen. Tingsrätten framhöll att handläggarens uppgifter var bristfälliga då denne inte kunde redogöra för kontakten med den anställda eller vad som sagts. Mot bakgrund av att bevisningen ansågs bristfällig i stora delar avseende händelseförloppet frikändes den anställda från mutbrott.

HANDEL OCH TJÄNSTER

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

FÖRETAGSBOT:
30 000 kr

LAGA KRAFT

PÅFÖLJDS-
EFTERGIFT

NÖJESRESEFALLET

Enhetschef vid ett universitet åkte på flera utlandsresor

Uppsala tingsrätt, dom 2021-04-20 i mål nr B 6839–17

En chef vid en serviceenhet på ett universitet och en arbetsledare för tryckeriet som ingick i serviceenheten tog emot gratis utlandsresor. Resorna arrangerades och bekostades av ett tryckeriföretag som universitetet hade ingått ett ramavtal med. Vid tidpunkten för erbjudandet av resorna var tryckeriföretaget även kund hos universitetet.

Arbetsledaren blev vid två tillfällen erbjuden gratis utlandsresor av tryckeriföretaget. Dels till en av världens största tryckerimässor i Tyskland till ett värde av 9 990 kr, dels till en EM-fotbollsmatch i Nice till ett värde av 10 000 kr. Chefen vid serviceenheten blev vid ett tillfälle erbjuden att utan kostnad följa med på fotbollsresan.

Förutom att arbetsledaren och chefen vid serviceenheten åtalades för tagande av muta åtalades även en kontorschef och en kundansvarig vid tryckeriföretaget för givande av muta. Tingsrätten konstaterade att *brott mot bestämmelserna om givande och tagande av muta är fullbordade redan på försöksstadiet. Det finns därför inte någon möjlighet att undgå straff genom att träda tillbaka från brottet, till exempel genom att återta begäran eller löftet om muta eller återlämna mutan.* Att chefen först tackat ja till fotbollsresan och sedan ångrat sig bedömdes sakna betydelse.

I fråga om tjänstesamband konstaterade tingsrätten att det var tydligt att chefen haft möjlighet att utöva positivt inflytande över åtgärder som rörde tryckeriföretaget. Likaså att det för arbetsledaren varit möjligt att gynna tryckeriföretaget. Sammantaget ansåg tingsrätten att de förmåner som erbjudits och mottagits skett för utövningen av chefens respektive arbetsledarens anställning.

Vid bedömning av förmånens otillbörlighet betonade tingsrätten inledningsvis det skyddsintresse som i första hand var förvaltningens integritet. Vad avsåg mässan menade tingsrätten att det varit naturligt och nyttigt för arbetsledaren

(FORTS. NÖJESRESEFALLET)

att delta på denna i syfte att bland annat hålla sig uppdaterad inom den tekniska utvecklingen på området och för att knyta branschkontakter. Av programmet framgick att det dag två var inplanerat en aktivitet som avslutas med middag. Tingsrätten menade däremot att deltagande på mässan utgjort den centrala delen av resan och haft verksamhetsanknytning. Tingsrätten beaktade även att arbetsledaren i sin roll kunnat påverka universitetets inköp och därmed gynna tryckeriföretaget. Med hänsyn till det höga värdet på resan menade tingsrätten att det måste ha förelegat en konkret risk för att arbetsledaren skulle utöva osakligt inflytande över åtgärder och beslut som rörde tryckeriföretaget. Tingsrätten ansåg därför att ***värdet på förmånen varit så högt att den, trots att arbetsledarens deltagande på mässan haft verksamhetsanknytning, var att anse som otillbörlig.***

Vad gällde fotbollsresan till Nice konstaterade tingsrätten att den till övervägande del var en nöjesresa. Tingsrätten framhöll att arbetsledaren och chefen i egenskap av privatpersoner tillgodogjort sig värdet av resan. Resan bedömdes därför vara en otillbörlig förmån.

Arbetsledaren och chefen dömdes för tagande av muta och kontorschefen och den kundansvarige på tryckeriföretaget för givande av muta.

Med hänsyn till att samtliga förlorat sina anställningar, att åtal väckts flera år efter att händelserna ägt rum, att förundersökningen tagit ovanligt lång tid samt att huvudförhandling försenats meddelade tingsrätten påföljdseftergift.

Företagsbot

I fråga om ansvar för företagsbot inledde tingsrätten med att bedöma om företaget gjort tillräckligt för att förebygga brottet. Företaget ansågs bland annat ha haft omfattande riktlinjer och föreskrifter på korruptionsområdet, däribland en uppförandekod, representationspolicy och visselblåsarpolicy. Av ett flertal dokument framgick att det endast undantagsvis var tillåtet att erbjuda representation till offentliga tjänstemän och att undantag från denna regel krävde godkännande från ekonomichefen. Därutöver genomfördes utbildningsinsatser och det fanns även en enhet som arbetade med regelefterlevnad.

(FORTS. NÖJESRESEFALLET)

Vidare bedömde domstolen att företagets uppföljning av implementerade rutiner och riktlinjer varit tillräckliga. Företagsbot bedömdes därför inte kunna utdelas på denna grund.

Tingsrätten prövade därefter om företagsbot kunde utdelas på annan grund. Chefen bedömdes ha haft ett särskilt ansvar för tillsyn och kontroll av verksamheten. Detta framgick bland annat av att chefen ansvarat för att agera och leda enligt bolagets ledarskapsfilosofier, följa fastställda policys och arbetsrutiner samt genomföra årliga medarbetarsamtal. Därtill hade chefen haft en attesträtt som uppgick till 50 000 kr, vilket ansågs vara ett relativt högt belopp. Tingsrätten konstaterade att den åtalade begått mutbrott i sin roll som chef och att denne därvid haft ett särskilt ansvar för tillsyn och kontroll över att avdelningens kundaktiviteter utfördes med iakttagande av bolagets interna regelsystem. Därmed bedömdes det föreligga förutsättningar för att ålägga bolaget en företagsbot. Domstolen bestämde bötesbeloppet till 30 000 kr.

HANDEL OCH TJÄNSTER

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT TAGANDE AV MUTA

PRODUKTCHEFSFALLET

Produktchef tog emot pengar och fick hjälp av leverantör

Göteborgs tingsrätt, dom 2021-10-08 i mål nr B 13661-19

En produktchef på ett inköpsbolag samarbetade med en anställd och en företrädare (en handelsagent i utlandet) för ett leverantörsbolag genom att tillsammans bestämma en prisnivå som möjliggjorde vinstmarginal i form av provision.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att produktchefen mellan 2015-2018 tagit del av provisionen från leverantörsbolaget via insättningar, som uppgick till cirka 3,5 miljoner kr. Under 2018-2019 tog produktchefen från samma handelsagent, under annan anställning, även emot 207 000 kr. Produktchefen dömdes för grovt tagande av muta vid två tillfällen samt för grov trolöshet mot huvudman.

Gällande den anställda på leverantörsbolaget kom tingsrätten fram till att *den anställda i vart fall har haft kännedom om huvuddragen i brottsplanen och varit likgiltig inför att agerandet i längden orsakat skada för inköpsbolaget samt att produktchefen genom mottagandet av pengarna fått otillbörliga förmåner.* Den anställda dömdes därför för medhjälp till grovt tagande av muta vid ett tillfälle samt medhjälp till grov trolöshet mot huvudman.

Då produktchefen bedömdes ha utnyttjat sin ställning i respektive bolag samt att det varit fråga om systematisk brottslighet bestämdes påföljden till fängelse i tre år och sex månader. Påföljden för den anställda bestämdes till ett år och sex månader. Avseende produktchefen förklarades värdet av förmånen i ett fall som förverkat utbyte av brott.

HANDEL OCH TJÄNSTER

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
40 st

ÖVERKLAGAD

UTLANDSRESEFALLET

Kommunalråd åkte på nöjesresa till Skottland

Hudiksvalls tingsrätt, dom 2021-05-04 i mål nr B 1276–20

Ett kommunalråd, tillika kommunstyrelseordförande samt ordförande och verkställande direktör i en näringspolitisk stiftelse, tog emot en resa till Skottland. Värdet av resan, som innefattade transport, boende och aktiviteter under fyra dagar, uppgick till cirka 7 000 kr. Resan arrangerades och bekostades av ett privat turistbyråbolag i samma kommun.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att resans innehåll i huvudsak bestått av nöjesbetonade delar och att den därför utgjorde en förmån. Däremot ifrågasatte inte tingsrätten att ett studiebesök i andra länder ligger inom ramen för en näringspolitisk stiftelses arbete. Av betydelse för bedömning är hur en förmån förhåller sig till ett kommunalråds förtroendeuppdrag och dennes möjlighet att påverka beslutsfattande. Vid tidpunkten för resan fanns ett pågående ärende kring ett cykelprojekt i kommunen som hade betydelse för turistbyråbolaget.

Trots att resan vare sig präglats av hemlighetsmakeri eller innehållit extravaganta inslag kunde kommunalrådets deltagande inte anses ha varit naturligt och nyttigt för kommunen. Som ordförande för kommunstyrelsen kunde denne även påverka beslutsprocessen kring cykelprojektet. Tingsrätten framhöll att *det fanns en konkret risk för att misstankar om att beslut fattats på osakliga grunder skulle kunna skada allmänhetens förtroende för den kommunala verksamheten.* Resan ansågs därför utgöra en otillbörlig förmån.

Den kommunala företrädaren dömdes för tagande av muta. Påföljden bestämdes till 40 dagsböter. Även värdet av resan förklarades som förverkat utbyte av brott.

ORDNINGSMAKT

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

FÄNGELSE
3 år &
8 mån

LAGA KRAFT

MOBILFALLET

Intagen erbjöd pengar till en häktesvakt i utbyte mot en mobiltelefon

Örebro tingsrätt, dom 2021-06-01 i mål nr B 5828-20 + Göta hovrätt, dom 2021-08-13 i mål nr B 2190-21

En intagen bad en häktesvakt om en mobiltelefon i utbyte mot 500 euro. Häktesvakten påtalade att detta var olagligt. Därefter anmälde häktesvakten detta till vakthavande som bad denne skriva en rapport.

Tingsrätten ansåg åtalet styrkt och dömde den intagne för givande av muta och grovt narkotikabrott. Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning, men ändrade påföljden från fyra års fängelse och utvisning till tre år och åtta månaders fängelse och utvisning inklusive återreseförbud i två år.

ORDNINGSMAKT

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

LAGA KRAFT

DAGSBÖTER
30 st

RABATTFALLET

Polis bad om förmåner i samband med tågresor

Stockholms tingsrätt, dom 2021-10-06 i mål nr B 16340–20

En polis erbjöd två tågbolag polisiär hjälp för ökad trygghet på tågen i utbyte mot rabatterat årskort, ombokningsbara biljetter och möjlighet att åka med fullbokade tåg utan giltig biljett. Vid mötena hade polisen med sig polisbricka och agerade i egenskap av polis. Polisen nekade till brott.

Tingsrätten konstaterade att *en förmån kan vara av materiellt slag och ha ett ekonomiskt värde, till exempel rabatter, men att även dolda förmåner, såsom arbetstjänster eller nedsatta debiteringar, omfattas av straffstadgandet*. Ett rabatterat årskort och ombokningsbara biljetter har enligt tingsrätten ett ekonomiskt värde som inte är obetydligt. Vidare ansågs möjligheten att åka med fullbokade tåg när man har en biljett till en annan avgång utgöra en dold förmån. För ansvar krävs det inte att någon förmån faktiskt ska ha överlämnats eller kommit den som begär förmånen tillhanda.

I fråga om förmånens otillbörlighet lyfte tingsrätten fram att polismyndigheten har omfattande maktbefogenheter samt att allmänhetens förtroende för myndigheten är grundläggande i en rättsstat. Det måste därför ställas mycket höga krav på polisers integritet. Tingsrätten menade att *”det finns en påtaglig risk för att allmänhetens förtroende för polismyndigheten skadas om en enskild polis får rabatt på biljetter eller får åka med ett fullsatt tåg mot att denne erbjuder polisiära tjänster”.*

Sammantaget bedömde tingsrätten att förmånerna varit otillbörliga och att polisens handlande gått utöver vad som kan anses som enbart olämpligt eller oetiskt. Polisen dömdes för tagande av muta vid två tillfällen och påföljden bestämdes till 30 dagsböter med hänsyn till att polisen skulle förlora sin anställning.

ORDNINGSMAKT

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

TÅRTFALLET

Polisassistent fick pengar för att inte ha rapporterat väns överträdelse

Borås tingsrätt, dom 2021-02-24 i mål nr B 1970-20 + Hovrätten för Västra Sverige, dom 2021-09-20 i mål nr B 2298-21

En polisassistent ansvarade för en utbildning i laserhastighetsmätning för polisaspiranter där de utförde hastighetskontroller av passerande motorfordon. När en av aspiranterna stoppade ett fordon som färdades i en hastighet över hastighetsgränsen tog polisassistenten, som var bekant med föraren sedan tidigare, beslutet att inte rapportera hastighetsöverträdelsen eller omhänderta dennes körkort. Drygt en och en halv timme efter händelsen swishade föraren 500 kr till polisassistenten med meddelandet *”Köp en stor! och ge henne en kram”*. För pengarna köpte polisassistenten tårtor till kollegorna på arbetsplatsen.

Både vännen och polisassistenten dömdes för mutbrott i tingsrätten. Polisassistenten dömdes även för tjänstefel. Hovrätten ändrade tingsrättens dom i den del av åtalet som avsåg att polisassistenten gjort sig skyldig till tjänstefel.

Vad gäller mutbrotten anslöt sig hovrätten till tingsrättens bedömning om att det fanns ett tydligt tjänstesamband. I fråga om transaktionen var otillbörlig konstaterade hovrätten att polisens arbete innefattar myndighetsutövning och att deras arbetsuppgifter kräver ett särskilt starkt integritetsskydd. ***Detta medför att förmåner av helt obetydligt värde kan uppfylla kraven på otillbörlighet, eftersom de kan skada allmänhetens förtroende för myndighetens verksamhet.*** I detta fall var det visserligen fråga om ett mindre belopp avsett för inköp av tårta till den anställdas kollegor. Polisassistenten tillgodogjorde sig inte summan för egen del utan köpte tårta enligt givarens önskemål. Polisassistenten försökte inte heller dölja varifrån pengarna kom utan informerade sin överordnad. Även med beaktande av dessa omständigheter ***”medför det integritetsskydd som polisarbetet kräver, och att en belöning av aktuellt slag typiskt sett innebär en risk för att allmänhetens förtroende för polismyndigheten skadas, att förmånen var otillbörlig”.***

Hovrätten fastställde tingsrättens dom i fråga om givande och tagande av muta, liksom avseende påföljden för vännen som bestämdes till 60 dagsböter. Hovrätten ändrade däremot polisassistentens påföljd från villkorlig dom till 40 dagsböter. En skiljaktig nämndeman ville däremot frikänna de åtalade.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

BETTINGFALLET

Två vänner arrangerade matchfixning i Allsvenskan

Malmö tingsrätt, dom 2021-06-07 i mål nr B 404-20 + Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2021-12-15 i mål nr B 2486-21

Två vänner (vän A och vän B) satsade pengar på resultat i flera matcher i division 3 inom svensk fotboll samt en match i Allsvenskan. Vän A och vän B kände en målvakt i den lägre divisionen och en utespelare i Allsvenskan som deltagit i matcherna.

Vän A satsade pengar på att laget i den lägre divisionen skulle förlora sina matcher samt att det under matcherna skulle göras minst tre mål. I samtliga matcher förlorade laget vilket gav denne vinster. Efter varje match förde vän A sedan över pengar till målvakten i det förlorande laget.

I matchen som spelades i Allsvenskan hade vän A och vän B satsat pengar på att utespelaren skulle tilldelas ett gult kort vilket sedan också skedde. Dessa spel hade gjorts dels från vän A och vän B:s egna konton, dels från konton som tillhörde deras anhöriga och vänner. Totalt spelades det från 34 konton, varav 27 var nyöppnade. Vän A hade även lagt ett så kallat kombinationsbett, där kombinationen av det gula kortet och förlust i matchen i den lägre divisionen gav vinst. Efter matchen i Allsvenskan förde vän A över totalt 300 000 kr till utespelaren. Utespelaren och vän A hade tagit fram ett skuldebrev där vän A som långivare, utöver de pengar som skulle betalas tillbaka, skulle få 100 000 kr. Vän A och vän B hade uppgett att de skulle dela på beloppet av vinsten efter utlåningen.

Tingsrättens bedömning

Avseende matcherna i den lägre divisionen dömde tingsrätten vän A för bland annat givande av muta och spelfusk. Målvakten dömdes för tagande av muta och spelfusk. Påföljden bestämdes för båda till villkorlig dom, inklusive dagsböter för målvakten.

Vad gäller matchen i Allsvenskan menade tingsrätten att det inte gick att konstatera ett samband mellan lånet, utespelarens agerande i matchen och vän A och vän B:s vinst. Vän A och vän B samt utespelaren friades därför för givande respektive tagande av muta.

(FORTS. BETTINGFALLET)

Hovrättens bedömning

Hovrätten fastställde tingsrättens dom avseende målvaktens och vän A:s ageranden i den lägre divisionen.

Avseende matchen i Allsvenskan gjorde hovrätten en annan bedömning än tingsrätten och dömde vän A och vän B samt utespelaren för givande respektive tagande av muta.

Hovrätten bedömde att redan det tidsmässiga sambandet, det vill säga den korta tiden mellan skuldebrevets upprättande, dagen för det gula kortet och utbetalningen av lånet, talade för att det funnits en koppling mellan händelserna. I samband med matchen hade det öppnats 27 nya spelkonton som kunde knytas till vän A och vän B. Ur ett statistiskt perspektiv var det även omotiverat att spela på att utespelaren skulle få ett gult kort. Dessa omständigheter menade hovrätten var till nackdel för vän A och vän B.

Hovrätten konstaterade att vän A finansierat lånesummans större del genom spelvinsterna som uppkom till följd av det gula kortet. Detta innebar att vän A när skuldebrevet upprättades troligtvis redan haft en plan om att finansiera lånet med spelvinsterna. Vidare framhöll domstolen att utespelaren hade ett spelmissbruk samt att villkoren för lånet skulle medföra en framgångsrik affär för vän A och vän B. Sammantaget konstaterade hovrätten att det funnits en överenskommelse om att utespelaren skulle ta ett gult kort samt att vän A och vän B skulle spela på händelsen och därigenom finansiera lånet. Med hänsyn till utespelarens spelmissbruk bedömdes lånet vara en otillbörlig förmån.

Utespelaren dömdes mot denna bakgrund till tagande av muta och spelfusk och vän A och vän B för givande av muta och spelfusk. Även om det inte framgick att vän B bidrog till finansieringen av lånet bedömdes denne ha varit involverad på ett sådant sätt att denne tillsammans och i samförstånd med vän A gjort sig skyldig till givande av muta.

Påföljden bestämdes till villkorlig dom och dagsböter för målvakten och villkorlig dom för vän A och vän B samt utespelaren. Värdet av förmånerna förklarades även som förverkat utbyte av brott.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

SKYDDSTILLSYN

FOTBOLLSTRÄNARFALLET

Ungdomstränare erbjöd pengar till fotbollsdomare

Attunda tingsrätt, dom 2021-03-16 i mål nr B 13971-19

En ungdomstränare för ett fotbollslag erbjöd vid två tillfällen fotbollsdomare 1 000 kr vardera i syfte att påverka matchernas resultat. Domarna tog inte emot pengarna och rapporterade händelserna. Tränaren åtalades för två fall av givande av muta.

Genom sms från ungdomstränarens telefon till fotbollsdomarna samt genom vittnesförhör med domarna fann tingsrätten det bevisat att mutbrott hade begåtts. Ungdomstränaren dömdes för två fall av givande av muta samt annan brottslighet. Påföljden bestämdes till skyddstillsyn med särskild föreskrift om behandlingsplan.

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

FASTIGHETSCHEFSFALLET

Fastighetschef vid myndighet tog emot förmåner värda flera miljoner

Stockholms tingsrätt, dom 2021-02-03 i mål nr B 1074-17

En fastighetschef på en myndighet lät utföra byggnationer på dennes privata fastigheter i Sverige och Finland till ett värde av cirka 3,8 miljoner kr. Byggnationerna utfördes av tre olika entreprenörsbolag eller underleverantörer till dessa, vilka vid tidpunkten hade ramavtal med myndigheten.

För byggnationerna betalade fastighetschefen ingen ersättning till entreprenörerna. Kostnaderna för byggnationerna täcktes genom att fastighetschefen eller en teknisk förvaltare på myndigheten attesterade överdebiterade fakturor som sedan betalades av myndigheten.

Under cirka sex års tid disponerade fastighetschefen även över en motorbåt samt under en viss tid en båtsläpvagn som tillhörde ett av entreprenörsbolagen. Båten användes under fastighetschefens semester.

Vid sidan av sin anställning var fastighetschefen även ledamot, vd och ensam aktieägare i ett bolag. I egenskap av företrädare för bolaget ställde denne under cirka tre års tid ut 20 osanna fakturor till en av entreprenörerna och dennes underleverantör för arbete som aldrig hade utförts. Fakturorna, som uppgick till cirka 3,8 miljoner kr, betalades av entreprenören och underleverantören till fastighetschefens bolag.

Den tekniska förvaltaren lät en av entreprenörerna, utan ersättning, utföra byggnation på dennes barns lägenhet till ett värde av cirka 35 000 kr.

Efter en tid informerade anställda på myndigheten generaldirektören om misstankar om oegentligheter inom det område som fastighetschefen verkade. Generaldirektören vidtog flera utredningsåtgärder, bland annat tillsattes en extern utredning vilket föranledde myndigheten att göra en åtalsanmälan.

(FORTS. FASTIGHETSCHEFSFALLET)

Fastighetschefen åtalades för bland annat grovt tagande av muta. De tre företrädarna för entreprenörsbolagen åtalades bland annat för grovt givande av muta. Den tekniska förvaltaren åtalades för grovt tagande av muta och annat brott. Generaldirektören åtalades för tjänstefel då denne väntat för länge med att göra en åtalsanmälan.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten konstaterade att fastighetschefen varit involverad i och kunnat påverka olika upphandlingar där entreprenörerna medverkat. Fastighetschefen hade också haft en framträdande roll som inneburit att denne kunnat besluta om vilka entreprenörer som skulle erbjudas arbeten. Även om relationerna mellan fastighetschefen och entreprenörerna till viss del varit av privat natur menade tingsrätten att de framförallt varit yrkesmässiga. Företrädarna för entreprenörsbolagen stod därmed i beroendeställning gentemot fastighetschefen. Givandet och tagandet av förmånerna hade därför ett samband med fastighetschefens anställning.

Vad avsåg den tekniska förvaltaren ansåg tingsrätten att denne haft en central roll dels i samband med bestyrkande och attestering av fakturor från leverantörerna, dels vid beställningar av vissa mindre arbeten.

I fråga om förmånerna varit otillbörliga konstaterade tingsrätten att det handlat om förmåner till personer i anslutning till offentlig upphandling och att skyddsintresset därmed är starkt. Utrymmet för att kunna lämna eller ta emot förmåner är därför mycket begränsat. Tingsrätten beaktade särskilt att förtroendet för myndighetens upphandlingsverksamhet hade kunnat påverkas negativt. I flera fall hade förmånerna uppgått till betydande belopp. Fastighetschefens möjlighet att använda båt och släpvagn bedömdes ha utgjort en förmån som uppenbart överstigit gränsen för vad som ansågs vara godtagbart. Därmed bedömdes samtliga förmåner vara otillbörliga.

(FORTS. FASTIGHETSCHEFSFALLET)

Fastighetschefen

Fastighetschefen dömdes för grovt tagande av muta och andra brott till fyra års fängelse samt meddelades näringsförbud i fem år. Värdet av förmånerna förklarades även som förverkat utbyte av brott.

Entreprenörerna

De tre företrädarna för entreprenörsbolagen dömdes för grovt givande av muta, varav två även för annan brottslighet. En entreprenör dömdes till fängelse i två år och sex månader samt meddelades näringsförbud i fem år. De andra två dömdes till fängelse i ett år och tre månader respektive villkorlig dom och 160 dagsböter. Båda meddelades även näringsförbud i tre år.

Den tekniska förvaltaren

Tingsrätten ansåg att den tekniske förvaltaren tagit emot en otillbörlig förmån av en av entreprenörerna i form av en byggnation av dennes barns lägenhet. Eftersom det förflutit mer än fem år sedan brottet begåtts var brottet preskriberat. Den tekniska förvaltaren frikändes därför från åtalet om mutbrott.

Generaldirektören

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att brottet tjänstefel förutsätter att handlingen eller underlåtenheten att vidta en handling skett vid myndighetsutövning. Den som är skäligen misstänkt för att i sin anställning ha begått brott ska anmälas till åtal, om misstanken gäller bland annat tagande av muta.

En åtalsanmälan från en myndighet ingår som ett led i myndighetsutövningen. Tingsrätten konstaterade därmed att underlåtenhet att göra en åtalsanmälan kan föranleda straffansvar för tjänstefel. Däremot fann tingsrätten att rollen som generaldirektör inte innefattar en skyldighet att göra en åtalsanmälan. Skyldigheten i detta fall ansågs istället ligga på myndighetens personalansvarsnämnd. Generaldirektören frikändes därför från åtalet om tjänstefel.

FINANSIELL VERKSAMHET

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

AKTIEKÖPSFALLET

Fondbolag köpte värdepapper för pensionsmedel

Svea hovrätt, dom 2021-07-22 i mål nr B 2006-20
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, dom 2020-01-31 i mål nr B 12440-17

Ett fondbolag erbjöd finansiella tjänster till privatpersoner inom bland annat pension. Enskilda pensionssparare kunde via premiepensionssystemet välja att placera pensionsmedel i fondbolagets fonder. Fondbolaget ägdes huvudsakligen av ett ägarföretag som i sin tur ägdes till hälften vardera av fondbolagets vd respektive vice vd.

Fondbolaget använde sig av ett värdepappersföretag för att köpa värdepapper för pensionsmedel. För dessa värdepapper betalade fondbolaget 60 miljoner dollar. Inköpspriset för värdepappren var dock lägre och värdepappersföretaget behöll mellanskillnaden, mellan inköpspriset och försäljningspriset till fondbolaget, som arvode. Mellanskillnaden uppgick till drygt 23,6 miljoner dollar. Därefter genomförde värdepappersföretaget en extra aktieutdelning som huvudsakligen överläts till företagets majoritetsägare.

Majoritetsägaren av värdepappersföretaget köpte sedan åtta procent av aktierna i ägarföretaget till fondbolaget från vd:n respektive vice vd:n i fondbolaget. Aktierna såldes för drygt 101 miljoner kr.

Åklagaren menade att mutbrott hade begåtts i samband med värdepappersaffären och köpet av aktier i ägarföretaget. Enligt åklagaren var arvodet till värdepappersföretaget alldeles för högt och satt för att värdepappersföretaget och fondbolagets vd och vice vd skulle berika sig själva. Åklagaren menade att betalningen av aktierna i fondbolagets ägarföretag om drygt 101 miljoner kr till vd:n och vice vd:n var att anse som en muta. Fondbolagets vd och vice vd åtalades för grovt tagande av muta. Vd:n för värdepappersföretaget, som enligt åklagaren fick aktieköpet genomfört och betalningen verkställd, åtalades för grovt givande av muta (grov bestickning). Fondbolagets vd och vice vd åtalades också för grov trolöshet mot huvudman. Även ytterligare personer åtalades.

Samtliga åtalade nekade till brott. Eftersom de aktuella transaktionerna ägde rum våren 2012 prövades målet enligt den tidigare mutbrottslagstiftningens lydelse.

(FORTS. AKTIEKÖPSFALLET)

Efter en prövning av bevisning rörande aktiernas värde fann tingsrätten att det inte var styrkt att aktierna sålts till ett överpris. Det fanns därmed enligt tingsrätten ingen förmån varför åtalen om mutbrott ogillades. Samtliga åtalade friades även från övriga åtalspunkter.

Hovrättens bedömning

Hovrätten konstaterade att vd:n och vice vd:n för fondbolaget begärt och godtagit ett löfte om att erhålla cirka 101 miljoner kr. Löftet har påverkat dem till att åsidosätta sina åligganden i fondbolaget.

Hovrätten anslöt sig inte till samma värdering av aktierna som tingsrätten. En värdering som presenterats av annan sakkunnig, vilken innebar att värdet i vart fall inte översteg 26 miljoner kr, bedömdes som mer tillförlitlig. Mot bakgrund av denna värdering menade hovrätten att aktierna sålts till ett betydande överpris och de bedömdes därmed ha utgjort en förmån.

Hovrätten konstaterade vidare att fondbolagets vd och vice vd agerat med uppsåt samt att uppsåtet omfattat såväl de faktiska som rättsliga omständigheter som gjorde att förmånen var att bedömas som otillbörlig. Tingsrättens dom ändrades på så sätt att vd:n och vice vd:n dömdes för bland annat grovt tagande av muta.

Gällande vd:n för värdepappersföretaget bedömde hovrätten att denne gradvis utlovat eller erbjudit en otillbörlig förmån. Vd:n har varit medveten om att en central del i planen har varit att företrädarna utlovas eller erbjuds en otillbörlig förmån som skulle betalas ut av värdepappersföretaget. Hovrätten framhöll vidare att det var bevisat att vd:n för värdepappersföretaget medverkat vid utbetalningen till företrädarna för fondbolaget. Tingsrättens dom ändrades på så sätt att vd:n dömdes för bland annat grovt givande av muta.

Vd:n för fondbolaget dömdes till sex års fängelse. Vice vd:n för fondbolaget och vd:n för värdepappersföretaget dömdes till fem års fängelse. Samtliga meddelades näringsförbud i tio år.

Företrädarna för fondbolaget hade ledande ställning i två andra bolag. Dessa bolag ålades att betala en företagsbot till ett värde av fem miljoner kr vardera.

VÅRD OCH OMSORG

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT TAGANDE AV MUTA

VILLKORLIG DOM + DAGSBÖTER 140 st

LAGA KRAFT

KOMPISFALLET

Personlig assistent tog emot pengargåvor och blev testamentstagare

Svea hovrätt, dom 2021-10-08 i mål nr B 4817-20
Överklagad dom: Solna tingsrätt, dom 2020-03-25 i mål nr B 10599-18

En personlig assistent tog under 2014 emot två pengagåvor av betydande belopp från en vårdtagare. Vidare upprättades ett första testamente 2016, där vårdtagaren bestämt att all kvarlåtenskap, utöver vissa legat, skulle gå till assistenten. Ett nytt testamente upprättades 2017, där assistenten skulle vara universell testamentstagare. Assistenten kände även vårdtagaren sedan lång tid tillbaka.

Tingsrätten anförde att överföringarna i form av pengagåvor skedde medan vårdtagaren varit i en särskild beroendeställning gentemot den personliga assistenten. Mot denna bakgrund menade tingsrätten att överföringarna inte kunde anses ha varit i allt väsentligt grundad på vänskapen mellan dem. Vidare hade det av personalpärmen framgått att det inte var tillåtet att ta emot gåvor. Assistenten bedömdes därmed ha gjort sig skyldig till tagande av muta.

Gällande vårdtagarens testamenten konstaterade tingsrätten att båda testamentena upprättats efter att den personliga assistenten slutat. Av vittnesmål framgick att vårdtagaren 2017 var klar i tankarna och att dennes vilja var att assistenten skulle vara universell testamentstagare. Vidare konstaterade tingsrätten att assistentens anställning vid tidpunkten för detta testamente sedan relativt lång tillbaka hade upphört. Det var även klarlagt att assistenten och vårdtagaren haft ett vänskapsförhållande redan innan assistenten blev vårdtagarens assistent. Tingsrätten bedömde att förmånen, i form av testamentsförordnandet, i allt väsentligt grundats på vänskapsförhållandet och att det inte fanns något tjänstesamband. Assistenten friades därför i denna del.

Den personliga assistenten dömdes för grovt tagande av muta avseende pengagåvorna och påföljden bestämdes till villkorlig dom förenat med 140 dagsböter. Värdet av gåvorna förklarades även som förverkat utbyte av brott.

(FORTS. KOMPISFALLET)

Hovrättens bedömning

Tingsrättens dom överklagades i fråga om vårdtagarens testamentariska förordnande. Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning och framhöll att det för bedömningen av otillbörlighet saknar avgörande betydelse om förmånen har tagits emot under eller efter att tjänsten har avslutats. Hovrätten framhöll att *för att en invändning om vänskap ska godtas när en förmån mottagits av en person med uppdrag inom vård- och omsorgssektorn måste det i allmänhet föreligga alldeles speciella förhållanden.* Sammantaget ansåg hovrätten att det inte var bevisat att det testamentariska förordnandet i allt väsentligt grundats på deras vänskapsförhållande och tingsrättens dom fastställdes därför i sin helhet.

FRÅGOR OCH BESTÄLLNING AV MATERIAL

För mer information om IMM:s skrifter och material, besök www.institutetmotmutor.se.

Om du vill veta mer om IMM:s arbete eller är intresserad av att bli stödjande medlem kan du vända dig till vårt kansli.

INSTITUTET MOT MUTOR

IMM:s kansli finns hos Stockholms Handelskammare.
Kontaktperson: Hayaat Ibrahim, generalsekreterare
Adress: Box 16050, 103 21 Stockholm
Tel: 08-555 100 45
E-post: info@institutetmotmutor.se
Webb: www.institutetmotmutor.se